

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ 1 ր., հատուկ՝ 5 կ.

Խմբագրության հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция «Норъ-Даръ» կամ Tiflis Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յուրաքանչյուր ընդունում են ամեն լիցենզիավոր Յուրաքանչյուր ընդունում են ամեն լիցենզիավոր:

Նոր-Դարը-ին ըստ անորոշ են գրում մայիսի 4-ից և վճարում են 7 րուբլի:

ԲՈՎԱՆԻՎԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գաղտնի բանակցություն: Հայկական լեզուի ուր չըջանի մէջ: Daily News-ի պահանջները Հայաստանի վերաբերյալ չեն համարվում: Նոր-Դարը-ին «Daily News»-ի պահանջները չեն համարվում:

Հայոց գործերը: Քրոնիկոն: Կառավարչապետի և նահանգապետի ուղեորությունը: Մուրաբիկի և Կոնստանդնուպոլիսի միջև: Մանգլիսի գործ: 25-ամեակը: Գերմանական դադարների ամենները: Անգլիկ երկաթուղու նոր կառավարիչ: Նավթագործարանների միություն: Ռուսի: Նուսուր: Չամբուրա գիւղից: Սուրբ խաչ քաղաքից: Կոյրերի հոգաբարձությունը հայերը: Եկեղ. երգեց. Բաղալ-Բաշինսկում:

Քաղաքական: Քաղաքական լուրեր: Հեռագրեր:

Բանասիրական: Աշակերտական գրություն:

Տեղական: Յայտարարություններ:

ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(Նոր-Դարի թղթակցից)

Կ. ՊՈԼԻՍ, 6 մայիսի.

Ինչպես լայնի է, Թուրքիան փաշայի (նախկ. կուսակալ Կէտէի) նախագահության տակ կազմուած լանձնատնտեսը իւր կողմից նորնպէս Թրքա-Հայաստանի բարենորոգումների ծրագիր էր մշակում:

Որքան մենք գիտենք, վաղուց արդէն այդ ծրագիրը պատրաստ էր մինիստրների խորհրդին ներկայացնելու, բայց լեռնաձգեցաւ, որովհետեւ Հայոց խնդրին միջամտող երեք պետութեանց ղեկավարները լայնաբերեցին Բ. Դրան, թէ այդ ծրագիրն իրենք մշակում են, հետեւապէս թուրք կառավարութիւնն այդ բանի համար թողնելու չէր:

Սակայն մեր ստացած մասնաւոր տեղեկութեան նախընթացից (6/18 մայիս) սուլթանի իրադէհի համաձայն մինիստրների ժողով պիտի գումարուի, ուր, ինչպէս հաւատարմութեամբ են, պիտի քննուի լիեալ ծրագիրը, որ միջանի օր առաջ մատուցուել է...

Արդեօք ուսական, ֆրանսիական և անգլիական ղեկավարների մշակած ծրագիրն է այդ, թէ իրաւ Թուրքիան փաշայի նախագահութեան տակ կազմուած լանձնատնտեսի պատրաստած ծրագիրը այդ տարակուսանքի տակ է: Այս էլ են ասում, այն էլ:

Չենք կործնում, որ առաջինը լինի, ըստ որում, տարածուած լուրերին նայելով, անգլիական կուսակալութիւնը ինչ-որ աչքակապուկ է խաղում, հակառակ անգլիական հասարակութեան բողոքանքին, հայոց խնդրի լուծման գործը քաջաշու է:

Հաւատարմութեան և օսման համար կառավարութեանց միջև ինչ-որ գաղտնի բանակցություն է սկսուել, որ չի կարող յօդուտ հայկական խնդրի վերջանալ:

Եթէ վերջին լուրի մէջ թիւրիմացութիւն չկայ, այն ժամանակ հաւանական է, որ քաղաքական հորիզոնը պարզուի և վտանգաւոր հետեւանքներ առաջ բերի: Այնուամենայնիւ գրականապէս կարելի է ասել, որ վտանգի ամենամեծ բաժինը Թուրքիային պիտի հասնի, որից անմասն չի մնալ նաեւ Անգլիան...

Գիւտանգիտական այն խորամանկ ուստոտումները, որ այս մի երկու տարուալ ընթացքում առում է Անգլիան եւրոպական մի քանի պետութիւնների առաջ, իրեն շատ թանկ պիտի նստեն:

Եթէ անգլիական այժմեան կառավարութիւնն անգլիական ազգի ձայնին լսելու լինի առանց լեռնի մտքի և անկեղծութեամբ, նա պտուտներ անելու փոխարէն, խնդիրը և այն էլ հասունացած խնդիրն ուղղակի սրտմտն պիտի կարողանար հասցնել: Բայց նա ինքն է քաջաշու:

Սպասենք իրերի հետեւանքին, որ շատ լաւ դասեր կարող է տալ մեզ:

Mars

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ՆՈՐ ԵՐԱՅԻՆ

Մէջ

(Նոր-Դարի թղթակցից)

ԼՈՒՍԻՍ, 9 մայիսի

Մայիսի 7-ին տեղի ունեցաւ Մէյնս-Ջէմս-Հոլլի մէջ այն պտմական մեծ ժողովը, որին ակնկալուց սպասում էին հայերը, Հայաստանի բարեկամներն և նրանք, որոնք այսպէս թէ այնպէս ինտերես ունին Հայաստանում: Թիւրքիայի սուլթանը շատ ջանքեր գործ դրեց խափանելու այս ժողովը, եթէ հնարաւոր է, գտնել նրա ունենալիք նշանակութիւնը թուլացնելու: Իրաւունք ունէր վախենալու ծանկնդն տարի առաջ այս միևնույն սրահի մէջ էր, որ տեղի ունեցաւ մի ուրիշ պտտմական մեծ միտինգ ստրուկ Բուլղարիայի օգտին: Բուլղարիան ազատուել է: Պտտմութիւնը կրկնուած է: Մէյնս Ջէմս-Հոլլի ժողովն այսօր կատարուած իրողութիւն է ամբողջ աշխարհի առաջ: Այս մեծ ժողովի նկարագիրը տարիս ենք ուրիշ նամակով, իսկ այժմ առաջ

ենք բերում «Daily News»-ի վերին աստիճանի կարեւոր խմբագրական թերթում: Թարգմանել այն բոլոր խմբագրականներն ու յօդուածները, որոնք նուիրեցին ամսիս 7-ի ժողովին: Լոնդոնի և Անգլիայի թերթերը իրենց երէկուալ համարներում, նշանակում է ամբողջ հատորներ թարգմանել: Այսքանը միայն ասենք, որ բոլոր գոյնի և կուսակցութեան թերթերը միաձայն են այն բանում, որ այս ժողովը վճռական ազդեցութիւն պիտի ունենայ Հայկական խնդրի վրայ, ինչքան որ այդ բոլոր տանական կառավարութիւնից է կախուած:

«Daily News»-ի խմբագրականը հետեւեալն է.

«St. James's Hall»-ը ծայրից ծայր լցուած էր երէկ իրիկուն (մայիս 7), երբ Արգայլի դուքսը բռնեց նախագահի աթոռը: Յոյց տրուած ցատումը թէեւ զսպուած, բայց ակնեւ էր, և երբեմն երբեմն այդ ցատումը բուռն կերպով բռնկուած էր: Խոշոր տառերով տպագրուած, կախուած էր պտտից Բերլինի դաշնագրի 61-րդ յօդուածը, որով Թիւրքիան պարտաւորուած էր գործադրել իւր քիտոնեալ հպատակներին անհրաժեշտ ուժօրմները Ասիայում, և դաշնագրող պետութիւնները խոտտանում էին վերահսկել նրա գործադրութեանը: Արգայլի դուքսը, թէեւ տակաւին ոչ-բոլորովին կազդուրուած վերջին հիւանդութիւնից, մի խիստ պերճաւան և ոգևորիչ ճառ արտասանեց հայ քրիստոնեաների օգտին և մեր՝ դէպի նրանք ունեցած պարտականութեան մասին:

«Բայց ժողովի ամենամեծ դէպքը միտքը Գլազտոնի նամակի ընթերցումն էր անշուշտ: Եկող աշունքին տասնեկին տարի կըլինի այն օրից, երբ միտքը Գլազտոնը սկսեց իւր մեծ խաչակրութիւնը թուրքերի չարագործութիւնների դէմ Բուլղարիայում, որի վախճանը եղաւ բուլղար քրիստոնեաների ազատութիւնը և Թիւրքիայի դժբաղդութիւնը: Պր. Գլազտոնի բռնած դիրքն այժմ նոյնն է, ինչ որ այն ժամանակ: Նա չի հաւատում թուրքերի խոտտանքներին: Նա էլ հաւատ չի ընծայում դաշնագրերին կամ դեպատնտիտներին: Նա ասում է. Թիւրքիային պէտք է ստիպել որ հայերի հետ արդարութեամբ և շիտակութեամբ վարուի, նախ համոզելով, եթէ հնարաւոր է, ապա ուրիշ միջոցներով:

«Արգայլի դուքսը իւր ճառի ընթացքում, խօսելով Խրիմի պտտե-

րագմի մասին (Գլազտոնը և Արգայլի դուքսը միայն մնում են կենդանի շաժամանակի գործող անձերից), ասաց, որ այդ պտտեւրագմը ոչ թէ կառավարութեան ճնշումով եղաւ ժողովրդի վրայ, այլ ժողովուրդն ինքը ստիպեց կառավարութեան պտտեւրագմ սկսելու: 1878-ին, երբ Ռուսիան Կ. Պոլսի գտնեւրին էր հասել, բրիտանական կառավարութիւնն առաջ անցաւ և Թիւրքիան մի անգամ ևս ազատուեց: Մենք կանգնել ենք Թիւրքիայի և Ռուսիայի մէջ տեղը: Մենք պարտաւոր ենք կանգնելու Թիւրքիայի և Հայաստանի միջև: Այս նկատմամբ ժողովրդի ձայնը օր օրի վրայ բարձրանում է զօրեղապէս:

«Հիւրերից եկողներն այս մասին մի հետաքրքիր օրինակ բերեց. նա ասաց, որ իւր հօտը դժուարանում է հաւատալ, որ Հայաստանի խաղաղասէր բնակիչներն այսպիսի դեւական բարբարոսութիւնների կարող են ենթարկուել, և թէ իւր թեմի հարկեր իննսուն ծուխերից բողբաղներ են գնացել Հայաստանի համար Թագուհուն: Կառավարութիւնը պարտաւոր է ի հաշիւ առնել ազգի ձայնը, ապա թէ ոչ նա զլացած կըլինի կատարելու պարտքը: Այնպիսի պտտմութիւններ, որպիսին լէգի Ռոմբուէտը պտտմեց անցեալ իրիկուն այնպիսի գրամատիքական ուժով, հեշտ չեն մոռացուած: Արգայլի դուքսը խստիւ դատաւարտեց արտաքին գործերի մինիստրի վարմունքը, որով նա հրատարակութեան չի տալիս մեր հիւպատոսների գրութիւնները: Պրոֆեսոր Ստորին, Շոտլանդիայի եկեղեցու սինոդի նախագահը ազգուկերպով ներկայացրեց, թէ որքան դժուար է ապացուցանել այն ոճրագործների լանցանքը, որոնք բոլոր վկաներին սպանելու նախապաշարութիւնն արած ունին: Այս դժուարութիւնը մէջտեղից հեռացուել է: Աշխարհըն այժմ գիտէ, թէ Սասունում ինչքն են կատարուել: Քննութեան ժամանակն անցել է, այժմ գործեւ ժամանակն է եկել: Լորդ Ռոգերին թող իմանայ, որ եթէ նա պահանջի սուլթանից ոչ թէ խօսքեր, այլ գործ, և եթէ նա աւելի հեռու գնայ, միւս պետութիւնների դաւադարեւ գէպում, նա իւր ետեւ ունի մի գործը հանրային կարծիք: Բայց միւս պետութիւնները դաւադարեւ չեն կարող: Ոչինչ դէմ կանգնել չպիտի կարողանայ կրթութեամբ մարդկութեան զարթոյն և զայրացած խղճին:

«Այս մեծ ժողովի ազդեցութիւնը, և հանրային կարծիքի զօրաւոր արտայայտութիւնը վա-

ղանցուել չպիտի լինեն: Հազուադէպ դէպքը միայն կարող էր ժողովել այնպիսի նշանաւոր անձերի և այնպիսի ահագին ու ռանգաւից հասարակութիւն, որպիսիք ժողովուած էին անցեալ իրիկուն: Հուշակաւոր անձեր, որոնք հազիւ թէ միաբանեն ժամանակակից քաղաքականութեան վերաբերեալ որ եւէ կէտում, միաբանել էին իրար հետ դատաւարտելու Բ. Դրան բռնապետութիւնն և արտայայտելու իրենց համակրութիւնը Հայաստանի քրիստոնեաներին:

«Սասունի սոսկալի դէպքերի պտտմութիւնների ճշմարտութեան մասին այլ ևս ոչ մի անկողմնակալ միտք չի կապածում:

«Նոյն խկ թրքական քննիչ լանձնատնտեսը խոտտանել է, որ իւրերից և թուրք զինուորների դէմ բերուած ամենամեծ մեղադրութիւնները իրաւացի են: Այս անտանելի խժոժութիւնների տառաջնորդները պիտի պտտուին անմիջապէս: Բայց նրանց պտտուելու, որքան էլ անհրաժեշտ և օգտաւէտ լինի, բաւական չէ: Եւրոպան, լանձն Անգլիայի, Ռուսիայի և Ֆրանսիայի, պիտի գրաւական ունենալ ապագայի համար: Սուլթանի խօսքերը, ինչպէս միտքը Գլազտոնն ասում է, դատարկ բառեր են: Այդ ամայացած գաւառներում ոչ մի խաղաղութիւն, ոչ մի կարգ, ոչ մի ապահովութիւն չպիտի լինի, մինչև որ մի քրիստոնեայ կուսակալ չնշանակուի, որի ձեռքի տակ գրուի մի քրիստոնեայ ոտակաւութիւն, և մի մնայուն սահմանադրութիւն հաստատուի: Դործը պէտք հանել թուրք կառավարութեան ձեռքից և եւրոպական հսկողութեան սկզբունքը տեղը պէտք է դնել: Բարեբաղդաւր մինչև այժմ եւրոպական պետութիւնները ներգաշակ են ընթացել: Իտալիան սրտագին միացել է այն պետութիւնների բողբոջին, որոնք այդ խնդրով աւելի հետաքրքրուած են: Գերմանիան և Աւստրիա-Ունգարիան նոյնպէս համակիր են: Թագուհու կառավարութիւնը, որպէս արդէն վայել է, լանձն է առել առաջնորդողի դերը:

«Ֆրանսիային նոյնպէս ազդու դիմում կարելի է անել: Բառասուն տարի առաջ Ֆրանսիացիք մեր քաջ գաշակիցներն էին օսման կայսրութիւնը պահպանելու կռուի մէջ: «Թուրքիան մի բացառիկ պետութիւն է, որ վաղուց փշուր փշուր եղած կըլի էր, եթէ օտար պետութիւնները չմիջամտէին և չպաշտպանէին նրան, այսպէս ա-

սած, ոյժերի հաւասարակշռութիւնը պաշտպանելու համար»:

W.

DAILY NEWS-ի ՊԱՆԱՅԻՆՆԵՐԸ ՀԱՅՈՍԱՍՆԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԱՆԳԼ. ՔԱՂԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնդոնից լուր. Վրեմ. քին մալիսի 5-ից (17) հետեւեալն են հեռագրում.

«Daily News»-ը, երեք պետութիւնների գեալանները՝ սուլթանին առաջարկած բարեփոխութիւնների ծրագիրը անբաւարար է գտնում. անգլիական կառավարութեան պաշտօնական օրգանը պահանջում է, որ Հայաստանը ինքի օսման պետութիւնից անջատ, առանձնաշնորհաւ մի նահանգ, որ և ունենայ իւր անկախ վարչութիւնը՝ անուանապէս միայն գտնուելով սուլթանի բարձր ինքնակալութեան տակ. մի խօսքով «Daily News»-ի պահանջումը՝ Հայաստանը պիտի ունենայ նոյնպիսի անկախութիւն, որպիսին վայելում է Բուլղարիան, և այդ ինքնավար նահանգը իւրաքանչիւր տարի թուրք կառավարութեան պիտի վճարէ որոշեալ տուրք: «Daily News»-ի կարծիքով՝ այդ նահանգին պէտք է շնորհել հայկական ազգային կազմակերպութիւն, տալով հայերին առաջնութիւն մնացած միւս ժողովրդների վրայ, այնպէս որ, կառավարական պաշտօնէութիւնները բացառապէս պէտք է գրտնուեն հայերի ձեռքում:

Հայաստանի ազգիտացիան, ըստ երեւոյթին, կրկին զօրանում է Լոնդոնում. անգլիական բարձրագոյն գաւազանըն է, որ կանգնած է յօգուտ հայոց եղած այդ շարժման գլուխը: Անգլի-հայկական ընկերութիւնն իւր տրամադրութեան տակ ունի գրամական նշանաւոր միջոցներ: Բրիտանական քաղաքական աշխարհը հետեւում է այն կարծիքին, որ եթէ Անգլիան լաւօրի հայերին ազատել թուրք կառավարութեան իշխանութեան լուծից, գրանով ամենայնոյ կերպով պիտի կարողանայ իւր ազդեցութիւնը վերականգնել արեւելեան Ներքին գործերի հարցում:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԶԵՆՈՒՆԸ

Մեր երկիրը պատմական հին յիշատակներով լի է, բայց հազուադէպ է, երբ մեր ուսանողները դադարած անգամ չեն ունենում ոչ միայն իրենց բնակավայրից հեռու գտնուող յուշարձանների մասին, այլ և նոյն իսկ իրենց հայրենիքում, իրենց երկրում, իրենց բնակութեան տեղում գտնուած յիշատակարանների մասին: Եթէ դա մի կողմից արդիւնք է մեզանում կարեւոր ուսումնասիրութիւնների, հրատարակութիւնների բացակայութեան, միւս կողմից սակաւ չին նպատակում դրան նաեւ այն հանգամանքները, որ մեր սաներին այդ պատմական յիշատակարաններով հետաքրքրողներ չկան, չկան նոյն իսկ զբոսն ու գիտելու պիտի չկարգադրուի: Մինչդեռ հայրենագիտութիւնը ամենազօրեղ ինքնին է մտքի թարմութիւնը պահպանելու, մտքի առաջադիմութեան: Ինքնուրուիական հաս-

պայում, որ վերջին ժամանակները ընդհատուած է. բացի այդ, հայերին ազատելով, կարող պիտի լինի վրէժ լուծել Ռուսիայից այն դեւանագիտական պարտութեան համար, որ անգլիական կառավարութիւնը կրեց հեռաւոր Արեւելքում:

ՆՈՎՈՅՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՄԲ DAILY NEWS-ի ՊԱՆԱՅԻՆՆԵՐԸ ԱՌԻՍԻՒՄԸ

Ընթերցողը վերեւում անուշտ կարգաց, թէ անգլիական «Daily News» լրագրի ինչ է պահանջում Հայաստանի համար: Այդ առթիւ ուսաց «Լոնդոնի» Վրեմ. քին իւր № 6801-ում գետեղել է մի առաջնորդող յօդուած, որ առաջ ենք բերում ստորեւ իւր Sic-երով և իւր թէ-ներով:

Մեր Լոնդոնի թղթակիցը հաղորդում է, թէ «Daily News» լրագրը, որ Ռուս-բերլինի ազատամիտ միւնիստրութեան կիսապաշտօնական օրգանն է համարւում, գոչ չէ բարենորոգումների այն ծրագրից, որ պահանջել են պետութիւնները Բ. Գոնից Հայաստանի համար, և գտնում է, որ թրքական այդ նահանգապետին կատարեալ արտօնութիւն պէտք է տրուի Բուլղարիայի նման, այսինքն, նրա վրայ պիտի պահպանուի սուլթանի միայն անուանական գերիշխանութիւն և հարկատուութեան յարաբերութիւնները դէպի Բ. Գոնը: Այս հիմունքով վերականգնուած Հայաստանը, իւր թէ, պէտք է կառավարուի բացառապէս հայերով, պէտք է զուտ հայկական ազգային կազմակերպութիւն ստանայ և տիրապետող ցեղին պէտք է ղլխաւորութիւն տրուի նահանգում ապրող միւս ցեղերի (թուրք-մահմեդականների և քրիստոնէի) վրայ: Պետական բոլոր պաշտօնները պէտք է տրուին բացառապէս (sic) հայերին:

Սա շատ հետաքրքրական բան է: Այն ժամանակ, երբ բրիտանական կառավարութիւնը, գործելով պաշտօնապէս Ռուսիայի և Ֆրանսիայի հետ կատարեալ համաձայնութեամբ, Հայաստանի համար պահանջում է այնպիսի վերանորոգումներ, որոնք այդ երկրում պիտի պահպանեն զուտ թրքական երկրի բնաւորութիւնը՝ ըստ կրօնական դաւանութիւնների՝ խառն բնակիչներով—սովորաբար այդ կառավարութեան հայեացքներն արտայայտող լրագրերը ձգտում է Հայաստանն ուղղակի մի նոր Բուլղարիա դարձնել, այսինքն, իսկապէս ուղում է խանգարել օսմա-

կանալի է, թէ որքան մեծ նշանակութիւն ունի ազգային համար, երբ նոր սերունդը անգիտակ չէ, մանաւանդ հետաքրքրուած է իւր հայրենիքի յիշատակներով: Իսկ այդ նպատակին հասնելու համար ինչը կարող է աւելի նպաստել եթէ ոչ աշակերտական զբօսանքները: Արդէն շատ տեղեւորւմ սովորութիւն է եղել, որ լաւ եղանակներին աշակերտներին զբօսնելու են տանում ուսումնարանի մօտակայքը՝ դաշտ, ձոր անաւոտ, գետ վանքեր և այլն, որի միջոցին ուսուցիչներն աշխատում են էնցիկլոպեդիայի դեր խաղալ աշակերտների համար—ամեն մի լոյս, բար, տեսարան, առարկայ, որ աշակերտի աչքում հետաքրքրութիւն է ծնեցնում, ստանում է իւր բացառութիւնը:

Այսպիսի զբօսանքները մեզանում, ինչպէս նկատեցինք, ընդհանրացած են, բայց, դժբաղդաբար, տեսում են շատ կարճ, միջանկի ժամ, կամ շատ-շատ մի օր. աշակերտները առուօտեան գնում են՝ երկրորդական վերադառնալու պայմանով: Ինչ սակ իւրով, որ եթէ այդպիսի զբօսանքները փոքր ինչ աւելի սեկին և զբօսալայրը աւելի ընդար-

նեան կապարութեան հողերի անձեռնմխելիութիւնը, որ ապահովուած է Բերլինի դաշնագրով:

Լոնդոնի քաղաքական շրջաններում, մեր թղթակցի ասելով, խիստ ազատ կերպով առաջարկում են այդ օտարոտի հակառակութեան նաև լուծումը: Իբր թէ անհրաժեշտ է, որ Անգլիան կատարելապէս ազատէ հայերին թրքաց տիրապետութիւնից նրա համար, որ գրանով վերականգնէ վերջին ժամանակների անցքերի պատճառով ընկած, իւր ազդեցութիւնը եւրոպական Արեւելքում և պատժէ (sic) Ռուսիային այն քաղաքական պարտութեան համար, որ կրեցին հպարտ բրիտանացիները հեռաւոր Արեւելքում:

Սա գոնէ անկեղծութիւն է: Այն առաջնորդութեան համար, որի մէջ մեղաւոր է ամենից առաջ և մինչև անգամ բացառապէս բրիտանական կառավարութիւնը, պէտք է վնաս կրի այն պետութիւնը (Ռուսիան), որ կատարելապէս ոչինչ չի արել, որպէսզի նա (Անգլիան) հեռանայ Ռուսիայից և Ֆրանսիայից չին-ձապոնական խնդրում: Ռուսներին և Կիմերելէ յօդուերի սխալ քայլը պիտի արդիւն էր քաղաքական ձեռնարկութեամբ, որ մեզ (ուսանելի) համար վերին ասիանի դժուար դրութիւն է ստեղծում Փոքր-Ասիայում:

Այս ինչ անվայել կոմիդիա է խաղում Մեն-Ջեմսի միւնիստրութիւնը, որ արտաքուստ կատարեալ համաձայնութիւն է պահպանում Ռուսիայի և Ֆրանսիայի հետ այն բարենորոգումների ծրագրի բնաւորութեան նկատմամբ, որով այս երկու պետութիւնները կատարելապէս ապահովուած են համարում ազգայնում Թուրքիայի հայ քրիստոնէական քաղաքացիական ազատութիւնն ու անվտանգ դրութիւնը: Իսկ երեւ էր, որ անգլիական արտաքին գործերի միւնիստրի օգնական Սթր. Լյուսալը Գրեյը հաւաստեց այդ համաձայնութիւնը, ասելով, թէ ցանկալի չէ, որ նախօրոք յայտարարուի Բ. Գոնի և դեպքային միջև ներկայումս քննուող բարենորոգումների ծրագրերը: Ի հարկէ, ոչ թէ մտքովն անգամ չի անցնի, որ Ռուսիան և նրա հետ իսկապէս կատարեալ համաձայնութեան մէջ եղող Ֆրանսիան կարող լինի ցանկանալ, որ Հայաստանն երկրորդ Բուլղարիա դառնայ, յուսով Անգլիայի կտանի հայերի և Բ. Գոնի էլ չ'ոչ, ի հարկէ, չէր համաձայնել սկսել քննել այդպիսի բարենորոգումն մի ծրագիր...:

Այս բոլորը խիստ կասկածելի են և նոր լոյս են սփռում դադար չառնող անգլիական հայաստանների ազգիտացիայի վրայ: Գործը, կարծեք, լուրջ կերպով

ձակ չըջան ունենալ, այնքան աւելի ևս պիտի լինէր աշակերտների օգուտը: Բայց դժբաղդաբար մեզանում, մեր երկիրն ոչ մի դիւրութիւն չէ ընձեռում այդպիսի զբօսանքների համար, իսկ աշակերտներն էլ բաւական մեծ չեն, որ կարողանան մեծամեծ ներդրութիւնների տուլիւ, և միջանի օր զբօսանք կատարելու և դրա օգուտն ու հրապոյրը վայելելու ընդունակութիւն ունենան: Սակայն, եթէ մեր ծխական ուսումնարաններն անկարող են օգուտ քաղել աւելի ընդարձակ զբօսանքներից, աւելի երկարատեւ չընթացալով, անուշտ այդ կարող են անել մեր թեմական դպրոցների, գոնէ բարձր դասարանների աշակերտները: Անկասկած, նրանք նոյնպէս զուրկ են լինելու եւրոպական երկրների այդ նպատակների ընձեռած դիւրութիւններից ու յարմարութիւններից, բայց և այնպէս փոքր ինչ խելացի կերպով կազմուած ծրագրի, փոքր ինչ համբարաւորութիւն վտանգներն ու ներդրութիւնները տանելու, — կարելի է ասել, թէ աշակերտական ընդարձակ զբօսանքներ կատարելու միտքը կ'իրադրուի:

վերաբերում է այն բանին, որ Ռուսիայից առնուի դիւանագիտական այն լազմաթիւ պարտութիւնների վրէժը, որ վերջին ժամանակներս Եւրոպայի ցամաքային պետութիւնները հասցրին Անգլիային:

Մեզ թուում է, թէ հայկական բարենորոգումների խնդիրը պէտք է վերջացնել կարելոյն չափ շուտով, և Բ. Գոնը իւր սեպհական շահերի նկատմամբ պէտք է հրաժարուի իւր աւանդական դաւադրիտութիւնից դիւանագիտական բանակցութիւնների մէջ: Սուլթանի կառավարութիւնը որքան շուտ տայ իւր համաձայնութիւնը պետութիւնների առաջարկած բարենորոգումների ծրագրին, այնքան հեռի իրեն համար լաւ կ'ըլլի, որովհետեւ այն ժամանակ անգլիական հայաստանների դիւանագիտութիւնները լուրջ արգելք կ'ընդդիպեն իրենց իրականացման դէմ: Եթէ Կ. Պոլսում եղող բանակցութիւնները ձգձգուեն, Ռուսիայի համար, դուրսէ, ամենից լաւն այն կ'ըլլի, որ հրաժարուի այլևս մասնակցելու նրանց: Այդ բանից մեր (ուսանելի) դրութիւնը եւրոպական Արեւելքում չի երբեք, միջոցաւ Անգլիայի համար անկարելի կ'ըլլանայ շարունակել այն կոմիդիան, որ նա խաղում է ներկայումս, և Բ. Գոնը վերջնականապէս կ'ընձեռուի, որ իւր համար ամենից լաւ և անվտանգ դրութիւնն այն է, որ կատարեալ բարեկամ մնայ իւր գործուոր հարևանի (Ռուսիայի) հետ, հաշուի չառնելով թէ ինչքան այդ բանը հանել կ'ամ անհաճոյ է Լոնդոնին:

ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐԸ

Մայիսի 6-ին, Լոնդոնից լուր. Վր. քին հեռագրում են հետեւեալը.

«Թուրք կառավարութիւնը չի քաջալերում վերջին օրերը թրքական միսինգուտ արտասանուած ճառերը, որոնց մէջ թշնամաբար են վերաբերում դէպի Ռուսիան. նա (օսմանեան կառավարութիւնը) խորհուրդ է տալիս Հնդկաստանի մուսուլմաններին չինթարկուել անգլիացիներին զբոսնելուներին և դրանով աւելի ևս չ'փոխարկել իսլամի կացութիւնը: Թուրք դիւանագիտական շրջանները սկսել են ուշադրութիւն դարձնել անգլիացիների հակառուսական ուղղութեան վրայ, որը առաջ է տարւում միևնոյն քաղաքական կուսակցութեան հայասիրական ազգիտացիաների շնորհիւ, որ հանդուցեալ Բիկոնսֆիլդի օրով բացարձակ թրքասիրութիւն էր քաղողում՝ ուսաց և օսմանեան կառավարութիւններին ղլխից հանելու նպատակով: Մի օտարերկրեայ դիւանագետ այն կարծիքին է, թէ ան-

գլիացիները հայոց հարցը կ'ամենում են այն կերպով առաջ տանել, որ միևնոյն ժամանակը կարողանան արգելել եղիպատական խնդրի յարուցումը: Չանագան աղբիւրներից ստացուած տեղեկութիւն. թիւրքիան համաձայնութիւն են յայտնել պաշտպանել Գերմանիայի քաղաքականութիւնը, եթէ այս վերջինս կառաջարկէ եւրոպական պետութիւններին որոշ վճիռ կայացնել Նիդալտսի-վերաբերութեամբ:

«Թէյտերի գործակալութիւնը» Լոնդոնից, մայիսի 5-ից (17) հեռագրում է, որ Անգլիայի արտաքին գործերի միւնիստրի օգնական է. Գրեյը պատգ. ժողովում յայտարարել է, թէ տասնեկն հայ եկեղեցականները, որոնց թուում են 25000-ի ու Ֆոնտիլի արք. պիտիւղոսները, նաև Ազանայի և Արար. կիւրի եպիսկոպոսները, ներկայումս զբոսնում են Կ. Պոլսում, հայոց պատրիարքի հովանաւորութեան տակ: Մուրադի *) հարցաքննութիւնը տեղի պիտի ունենայ յանձնախմբի՝ Սասունի գիւղերից վերադառնալուց յետոյ: Անգլիական կառավարութիւնը ոչ մի տեղեկութիւն չէ ստացել Մուրադի մահուան մասին, և թէ այդպիսի ոչ մի լուր հասած չէ նրան:

«Ռուս. հեռ. գործակալութիւնը» մայիսի 9-ից, Լոնդոնից մեզ հեռագրում է հետեւեալը.

«Լոյրդ Ռիպորտ միտինգում յայտարարեց, թէ կառավարութիւնը պատգամաւորներէ ժողովում ունի աննշան մեծամասնութիւն միայն, որի ձեռքն է սակայն երեք տարուց ի վեր կառավարութեան ղեկը, և ենթադրեալ ոչ մի տեղիք չկայ, որ նա չկարողանայ շարունակել իւր պաշտօնակալութիւնը: Ամենից աւելի բարեյայտող եզրակացութիւնները ստացուել են կատարեալ մեծամասնութիւնների ժամանակ: Կառավարութիւնը իւր ծրագրերը առաջ կըտանի մինչև այն ժամանակ, քանի դեռ վայելում է ազատամիտների կուսակցութեան վտանգութիւնը:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Մայիսի 10-ին Կովկասի կառավարչապետ դին. աղ. Ս. Ա. Շերեմետևը Բաթում ուղևորուեցաւ:

Հեռեւալ օրը նոյն տեղն ուղևորուե-

*) Այս այն Մուրադն է, որը երկար ժամանակ գտնուած է Սասունի և Մուսիլի կողմերում և որին վերադարձ է թուրք կառավարութիւնը Սասունում ստացած հայկական շարժումները:

Նախկին էլ է, միայն աւելի նուազ չափով և առանց որոշ ծրագրի ու սխտիմի:

Այդ խնդրին առանձին դարձ տուեց Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութեան մի որոշումը, որով այդ դպրոցի սաները պ. Բ. Յարութիւնեանի առաջնորդութեամբ դպրոցական ուղևորութիւն կատարեցին Լոռի, Ղարաբաղ և այլն: Այս անգամ արդէն գործն աւելի կանոնաւոր էր, որոշեալ ծրագրով ու սխտիմով և, անկասկած, հետեւանք էլ աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլէր:

Այժմ, երբ արդէն դպրոցական ուղևորութիւնները նորութիւն չեն մեզ համար, մանաւանդ որ մեր առաջ կայ պ. Բ. Յարութիւնեանի հրատարակած ծրագրերը՝ այդպիսի ուղևորութիւնները մասին, պէտք է յուսալ, որ մեր թեմական դպրոցների վարչութիւնները կ'ըմտածեն այդ մասին, իսկ եթէ վարչութիւնները չ'առաջնեն կամ չ'հոգան գոնէ իրենք, մեծ աշակերտները կարող կ'ըլլին կամ ինքնապաշտ կամ այլ ու այն ուսուցչի առաջնորդութեամբ առանձին խմբեր կ'աղմկէ և այդ կ'աւելի իրենց հայրենիքին, իրենց հայրեն-

նում են
միևնոյն
կէզեզ-

անազան
լուծիւն
անխան
յայտ

արաբա
կառու
նկերի
մի-

Լոնդոն
բում է
բի մի
տու. ժո-

աննկն
թում
արեւ.
Արար.

մա զըս-
տարիւր
Մուրա-
պիտի

ի գիւ-
Անգլիա-
նիւնդիւ-
նաւառն

մի լուր
նկով իւր
գոհունակ
թիւնը

պատ-
մի ան-
նի, որի
ի վեր

թաղիւն-
կարողա-
վարու-
ղող կը-

ն կա-
թամա-
թաղիւր
մանակ
միտնի

ն
ուսուլա-
րոնմտեղ

կերպ
և Մա-
րում է
ստեղծ

նկեր
միմի

ազ չա-
ու սիս-

տուեց
ութեան
առ-
ուսա-

նի մեկ
առ լայ
արակա-

իւննի
եր թե-
իւննի

նի մեկ
առ լայ
արակա-

ցաւ Թիֆլիսի նահանգապետ իշխան
Շերիֆաշիձէն:

Մայիսի 10-ին արդարագոտութեան
միջնադար Ն. Վ. Մուրաշովը ուղևո-
րուեց Փոթիայիս, ուր ուղևորուեցաւ
նաև սենատոր Կոնին:

Մտադրութիւն կար ներկայ մայիս
ամսի 21-ին առնելու միւր միակ
մանկավարժ պ. Սեդրակ Մանդիկեանի
գործունէութեան 25—ամակը, բայց,
ինչպէս նրանից հաղորդում են միւր,
միջանի յարգելի պատճառներով այդ
յորեկանը յետաձգուած է աշնան:

Սրանից երկու տարի առաջ խնդիր
յարուցուեցաւ Ռուսիայում գտնուող
գերմանական գաղութներին անունները
ուսակաւ անուններին փոխելու: Ներ-
կայումս այդ խնդիրը վճռուած է, ինչ-
տանի նահանգապետը ներքին գործե-
րի միջնադարին ամենապատասխան
խնդրամատոյց էր եղել, որ իւր հա-
հանգում գտնուած գերմանական 9
գաղութները կոչուեն Օդեսսայիս, Բա-
նաթիւրի անդամներին անուններով: Թա-
գաւոր Կայսրն ամենաողորմածաբար
հասնել է յարգել նահանգապետի խնդրը,
այդ բանի համար միանգամայն յայտ-
նելով իւր գոհունակութիւնը:

Անգլիկոսի երկաթուղու կառու-
վարիչ նշանակուած է ինժեներ Ն. Լ.
Վեդնիկ:

Բազուի նաւթագործարանատէրերի
երկու խմբին էլ, ինչպէս յայտնի է,
միացան: Նրանց պայմանագիրը, որ
հաստատուած է այս տարուայ ապրիլի
1-ից մինչև 1899 թ. ապրիլի 1-ը, Նո-
վոսիտի-ի ստեղծ, ի միջի այլոց, հե-
տեւեալ էական կէտերն է պարունակում
իւր մէջ.

Կերտիսի արտասահման արտահանե-
լն ու վաճառելը պէտք է լինի ոչ
այլ կերպ, քան պայմանագրի տարողի
ժամանակաշրջանի համար ընտրուած
կարգադրիչ մասնաժողովի մեջոցով, ո-
րի անդամներն են՝ առևտրական տուն
Յ. և Ա. Ալամաններին, Ա. Յ. Անտո-
նեան, առևտր. տուն Գ. Մ. Արաֆե-
լեան և Բնկ., առևտր. տուն Կ. Բու-
դաղաններին, Կասպեան ընկ., Սև ծով-
Կասպեան ընկ., Գ. Մ. Կիսնոյեան,
առևտր. տուն Ա. Մանթաշեան և Բնկ.
առևտր. տուն Ն. և Ա. Միլիքեաններին,
Մուսա Նադիր, եղբ. Նորէյ և ընկ. Գ. Զ.
Ա. Թաղիս, Ա. Ս. Ունանեան, Ա. Մ.
Շիրաւ և ընկ. Կանդիտատ ընտրուած
են՝ Մ. Ս. Կրասնիկեան և Ա. Գ. Մե-
լիք-Կապուսեան:

Նի հնութիւններին, Մենք կարծում ենք,
որ միևնոյնը կանեն նաև Ներսիսեան
դպրոցի, ու ս. Էմմաձէի ճեմարանի
վարչութիւնները, մասնաւոր լինելով,
որ ամեն տեսակ զիւրութիւն և յար-
մարութիւն ունի զբա համար:

Եթէ մեզ համար նոր բան է դպրոցա-
կան ուղևորութիւնը կամ աշակերտա-
կան չրջապայութիւնը, միևնոյնը չի կա-
րելի սակ Ներսիսեան համար, մասնա-
ւոր Վերամիտայի համար, ուր ուսում
նարանական ծրարի մէջ շատ մեծ տեղ
է տրուած հայրենիքի, այսինքն աշա-
կերտի գտնուած տեղի, երկրի ուսում-
նախնութեան: Ի հարկէ աշակերտներին
չըզգայելու անհաւաք զլխաւոր նպա-
տակն այն է, որ նրանք տեղնուտեղ
ժանօթեան ընթացիկան հետ Ուղևորու-
թեան միջոցին ուսուցիչները բազմա-
կողմանի տեղեկութիւններ են հաղոր-
դում աշակերտներին բուսաբանու-
թիւնից, կենդանաբանութիւնից, աշ-
խարհագրութիւնից, պատմութիւնից,
աշակերտներն այցելում են չրջապայի
բոլոր հասարակութիւնները, զործարաններն
ու մուգլումները, ամբոցներն ու գիւ-

Մասնաժողովին իրաւունք է տրուած
պայմանագիր կապել ամերիկական
Standard ընկերութեան հետ միասին
վաճառելու համար նաւթային բիւրքերը:

Մայիսի վերջերին մի շարք ներկա-
յացուածներ տալու համար Թիֆլիս է
գալիս հուլակաւոր դերասան Երեստո
Ռոսսին:

ՆՈՒՍՈՒՑ. — Գարնան անընդհատ
անձրևներից մայիսի 6-ին հեղեղ առա-
ջացաւ: Փողաքի միջով անցնող Կո-
նան գետի ջուրը բարձրացել էր: Կո-
նան գետի վերին մասում կառուցուած
են թուրքերի խանութներ, գետի ջուրն
այն աստիճան վարարել էր, որ երեք
խանութները միասին փրատուեցան,
և ինչ կար չկար խանութներում, գրե-
թէ բոլորը ոչնչացաւ: Գետի ջուրը շատ
բարձրանալով, հոսանքից հեղեղի, ըն-
կել էր ճանապարհը և ժողովրդի եր-
թեկութիւնը խանգարուած էր ջրի
պատճառով: Գետի կամուրջներից ե-
րեքը քանդուած են, հեղեղի հաս-
ցրած վնասները քաղաքին հաշոււ են
5000 ռ. աւելի: Միջոցներ են ձեռք
առնուած հեղեղներից ազատ պահելու
քաղաքը, որովհետև ամենայն տարի
այսպիսի հեղեղներ միշտ պատահում
են:

Մայիսի 7-ին, կիրակի օրը, պա-
տարագից յետոյ կայացաւ տղայոց նոր
ուսումնարանի հիմնադրէի օրհնութիւ-
թիւնը: Նկեղեցում արժ. հայր սուրբը
քաղաք խօսեց նոր ուսումնարան կա-
ռուցանելու անհրաժեշտութեան հա-
մար: Պատարագից յետոյ ժողովուրդը
հաւաքուեց ուսումնարանի բակը, հիմ-
քի օրհնութեանը հանդիսատես լինելու
Հանդէսը բացուեց Մեզ նոր արև ծա-
ղէկ երգով: Առաջ ուսուցիչը երկար
ճառ խօսեց նոր ուսումնարանի կա-
ռուցման նպատակի մասին: Նրա ճա-
ռից յետոյ երգեցիկ խումբը երգեց
Մայիսեանք առ Աստուած, երբը Հա-
ղիսի ներկայ էր խուռն բազմու-
թիւն:

ՉԱՄԴՈՒՄՈՒՄ գիւղից (Ախալքալաքի
գաւառ).—Վերջապէս ազատուեցանք
այն ամենօրեայ սեղանոց ձիւնից, ցըր-
տից, անձրևից և ցիւնից, որոնց պատ-
ճառով մի կողմից դարմանի պակասու-
թիւն էր զգացուած կենդանիների հա-
մար, միւս կողմից ցանքան էր յետա-
ձգուած: Այժմ մայիսեան գիւղիցիկ օ-
րեր են: Գիւղացիք շատաւ շատաւ ցանք
են տնում և մօտ են աւարտելու: Ինչ-
պէս նախորդ տարիներում, նոյնպէս և
այս տարի, գիւղիս հարուստները չու-
նեւոր գիւղացիներին բաժանեցին սեր-
մացուի համար հաց, զանազան պայ-

մաններով. մինը տուեց կտախ կէս
կոտ վերադրով միւսը կոտին մի կոտ
վերադրով (կոտն ունի 40 փունս)
մի երրորդն այն պայմանով, որ ար-
տից ստացուած արգելները բաժանեն
երկու հաւասար մասի:

ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ քաղաքից.—Մօտ օրերս
այստեղ մի երեքտասարդ, որ մի տարու-
նշանուած էր իւր խորը մօրաքրոջ
աղջկայ հետ, գիւղի ուղևորուած է աղջի-
կան ու փախցնում իրենց տունը:
Աղջկայ եղբայրը չի հասնում նրանց
ետեղից, եւս է դառնում տուն ու կաց-
նով մաս-մաս է անում իւր քրոջ բոլոր
չորերը: Նշանուելու ժամանակ քահա-
նան նախազգուշացնում է աղջկան ու
երեքտասարդին, թէ չեն կարող պըսա-
կուել, իւրեր են նշանուած, բայց մի
մարդ նրանց համոզում է, որ ինքը
կաշխատի պատկուելու իրաւունքը
ձեռք բերել, նրանք թող նշանուելու
ապահով լինին այդ կողմից: Այդ
մարդը թէ տղայի և թէ աղջկայ տա-
նը միմեանի անգամ լաւ քէֆեր անե-
լուց յետոյ, երբ ոչինչ չի լինում, ըստի-
պում է տղային այդպիսի մի խիղախ
քայլ անել (աղջկան փախցնել), որը և
կատարում է: Այդ բաւական չէ, վերո-
յիշելով մարդը համոզել է և երկու ու-
ղջիկ աղաների նոյն կերպով փախցնել
իրենց չնաւ նշանածներին, և նրանք էլ
չուտով պէտք է կատարեն իրենց մըտա-
դրութիւնը: Այդ բաւական չէ, երկու
տարի սրանից առաջ, այս միևնոյն
մարդը մի տղայ և մի աղջիկ հետն ա-
ռած չըլել է երկար ժամանակ մօտիկ
քաղաքներն ու գիւղերը և, ինչպէս
գտնում են, մի գիւղի քահանանե-
րին մինչև անգամ, ասում են, գիւղի
էլ է ցոյց տուել, իրեն թէ սիրողից ե-
կած, որ իրաւունք է տալիս պահելը,
բայց չնայելով այդ բոլորին, քահանա-
ները չեն հաւատում, և մեր նոր մո-
ցեղուի բոլոր փառքերն ի դեր են դուրս
գալիս: Մօտ օրերս նա աշխատում է մի
կերպ անպատուել գիւղիս երիտա-
մարդ քաղաքացիին և այդ պատճա-
ռով միմեանի անգամ, ասում են, գիւղի
էլ է ուր հարկն է, բայց յոյս ունենք, որ
նրա այս չարամտութիւնն էլ չի յաջո-
ղուի, որովհետև այժման քաղաքա-
գիւղից գրեթէ բոլոր ժողովուրդը չնոր-
հակալ է:

Մեզ մօտ նոր վերջացաւ կար-
մուկ հիւանդութիւնը, որին մօտ 200
երեխաներ զոհ գնացին:

Մեզ խնդրում են հրատարակել հե-
տեւեալը.

Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրովնա-
յի՝ կայսրի հոգաբարձութեան Կովկասի
բաժանմունքի խորհուրդը պատիւ ունի

նարիայի տեսուչ Ռայնր ամենազմեմ
պաշտպանն է այդպիսի գրօսանքների
Նրա աշակերտները նախ քան ճանա-
պարհ ընկնելը, ի հարկէ, պատրաստու-
թիւններ են տեսնում: Արդէն նախըն-
թաց երեկոյեան նրանց ճանապարհի
պարկի մէջ գրուած են լինում բոլոր
պահանջուած իրերը՝ ասել, թիւ, օճառ
խոզանակ: Ուսուցիչն ուղարկութեամբ
գնում է բոլորի տոգրակները, առան-
ձին ուղարկութիւն է դարձնում ոտնա-
մանների վրայ, որովհետև ճանապար-
հորութիւնը մեծ մասամբ ոտով է
կատարում: Իսկ ինչ կը վերաբերի
ճանապարհին, խորհրդացոյցին, երկրա-
շափական գործիքներին, այդ բոլորը ու-
սումնարանը ինքն է հասցնում: Ամեն
մի աշակերտ պարտական է իւր յու-
շատեալի մէջ գրելու այն ամենը, ինչ
որ տեսնում ու լսում է ճանապարհին:

Աշակերտները ճանապարհ են ընկ-
նում երեք խմբի բաժանուած. առաջին
խումբը ճանապարհ է գտնում, հարց-
նում, իմանում. եւս մի տեսակ առաջ-
նորդ է, երկրորդ խումբը մատակարար
է. նա է նշանակում կանգ առնելու
տեղերը և հոգում է կերակրեցնել, եր-

մաններով. մինը տուեց կտախ կէս
կոտ վերադրով միւսը կոտին մի կոտ
վերադրով (կոտն ունի 40 փունս)
մի երրորդն այն պայմանով, որ ար-
տից ստացուած արգելները բաժանեն
երկու հաւասար մասի:

ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ քաղաքից.—Մօտ օրերս
այստեղ մի երեքտասարդ, որ մի տարու-
նշանուած էր իւր խորը մօրաքրոջ
աղջկայ հետ, գիւղի ուղևորուած է աղջի-
կան ու փախցնում իրենց տունը:
Աղջկայ եղբայրը չի հասնում նրանց
ետեղից, եւս է դառնում տուն ու կաց-
նով մաս-մաս է անում իւր քրոջ բոլոր
չորերը: Նշանուելու ժամանակ քահա-
նան նախազգուշացնում է աղջկան ու
երեքտասարդին, թէ չեն կարող պըսա-
կուել, իւրեր են նշանուած, բայց մի
մարդ նրանց համոզում է, որ ինքը
կաշխատի պատկուելու իրաւունքը
ձեռք բերել, նրանք թող նշանուելու
ապահով լինին այդ կողմից: Այդ
մարդը թէ տղայի և թէ աղջկայ տա-
նը միմեանի անգամ լաւ քէֆեր անե-
լուց յետոյ, երբ ոչինչ չի լինում, ըստի-
պում է տղային այդպիսի մի խիղախ
քայլ անել (աղջկան փախցնել), որը և
կատարում է: Այդ բաւական չէ, վերո-
յիշելով մարդը համոզել է և երկու ու-
ղջիկ աղաների նոյն կերպով փախցնել
իրենց չնաւ նշանածներին, և նրանք էլ
չուտով պէտք է կատարեն իրենց մըտա-
դրութիւնը: Այդ բաւական չէ, երկու
տարի սրանից առաջ, այս միևնոյն
մարդը մի տղայ և մի աղջիկ հետն ա-
ռած չըլել է երկար ժամանակ մօտիկ
քաղաքներն ու գիւղերը և, ինչպէս
գտնում են, մի գիւղի քահանանե-
րին մինչև անգամ, ասում են, գիւղի
էլ է ցոյց տուել, իրեն թէ սիրողից ե-
կած, որ իրաւունք է տալիս պահելը,
բայց չնայելով այդ բոլորին, քահանա-
ները չեն հաւատում, և մեր նոր մո-
ցեղուի բոլոր փառքերն ի դեր են դուրս
գալիս: Մօտ օրերս նա աշխատում է մի
կերպ անպատուել գիւղիս երիտա-
մարդ քաղաքացիին և այդ պատճա-
ռով միմեանի անգամ, ասում են, գիւղի
էլ է ուր հարկն է, բայց յոյս ունենք, որ
նրա այս չարամտութիւնն էլ չի յաջո-
ղուի, որովհետև այժման քաղաքա-
գիւղից գրեթէ բոլոր ժողովուրդը չնոր-
հակալ է:

Մեզ մօտ նոր վերջացաւ կար-
մուկ հիւանդութիւնը, որին մօտ 200
երեխաներ զոհ գնացին:

Մեզ խնդրում են հրատարակել հե-
տեւեալը.

Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրովնա-
յի՝ կայսրի հոգաբարձութեան Կովկասի
բաժանմունքի խորհուրդը պատիւ ունի

նարիայի տեսուչ Ռայնր ամենազմեմ
պաշտպանն է այդպիսի գրօսանքների
Նրա աշակերտները նախ քան ճանա-
պարհ ընկնելը, ի հարկէ, պատրաստու-
թիւններ են տեսնում: Արդէն նախըն-
թաց երեկոյեան նրանց ճանապարհի
պարկի մէջ գրուած են լինում բոլոր
պահանջուած իրերը՝ ասել, թիւ, օճառ
խոզանակ: Ուսուցիչն ուղարկութեամբ
գնում է բոլորի տոգրակները, առան-
ձին ուղարկութիւն է դարձնում ոտնա-
մանների վրայ, որովհետև ճանապար-
հորութիւնը մեծ մասամբ ոտով է
կատարում: Իսկ ինչ կը վերաբերի
ճանապարհին, խորհրդացոյցին, երկրա-
շափական գործիքներին, այդ բոլորը ու-
սումնարանը ինքն է հասցնում: Ամեն
մի աշակերտ պարտական է իւր յու-
շատեալի մէջ գրելու այն ամենը, ինչ
որ տեսնում ու լսում է ճանապարհին:

Աշակերտները ճանապարհ են ընկ-
նում երեք խմբի բաժանուած. առաջին
խումբը ճանապարհ է գտնում, հարց-
նում, իմանում. եւս մի տեսակ առաջ-
նորդ է, երկրորդ խումբը մատակարար
է. նա է նշանակում կանգ առնելու
տեղերը և հոգում է կերակրեցնել, եր-

մաններով. մինը տուեց կտախ կէս
կոտ վերադրով միւսը կոտին մի կոտ
վերադրով (կոտն ունի 40 փունս)
մի երրորդն այն պայմանով, որ ար-
տից ստացուած արգելները բաժանեն
երկու հաւասար մասի:

ՍՈՒՐԲ ԽԱՉ քաղաքից.—Մօտ օրերս
այստեղ մի երեքտասարդ, որ մի տարու-
նշանուած էր իւր խորը մօրաքրոջ
աղջկայ հետ, գիւղի ուղևորուած է աղջի-
կան ու փախցնում իրենց տունը:
Աղջկայ եղբայրը չի հասնում նրանց
ետեղից, եւս է դառնում տուն ու կաց-
նով մաս-մաս է անում իւր քրոջ բոլոր
չորերը: Նշանուելու ժամանակ քահա-
նան նախազգուշացնում է աղջկան ու
երեքտասարդին, թէ չեն կարող պըսա-
կուել, իւրեր են նշանուած, բայց մի
մարդ նրանց համոզում է, որ ինքը
կաշխատի պատկուելու իրաւունքը
ձեռք բերել, նրանք թող նշանուելու
ապահով լինին այդ կողմից: Այդ
մարդը թէ տղայի և թէ աղջկայ տա-
նը միմեանի անգամ լաւ քէֆեր անե-
լուց յետոյ, երբ ոչինչ չի լինում, ըստի-
պում է տղային այդպիսի մի խիղախ
քայլ անել (աղջկան փախցնել), որը և
կատարում է: Այդ բաւական չէ, վերո-
յիշելով մարդը համոզել է և երկու ու-
ղջիկ աղաների նոյն կերպով փախցնել
իրենց չնաւ նշանածներին, և նրանք էլ
չուտով պէտք է կատարեն իրենց մըտա-
դրութիւնը: Այդ բաւական չէ, երկու
տարի սրանից առաջ, այս միևնոյն
մարդը մի տղայ և մի աղջիկ հետն ա-
ռած չըլել է երկար ժամանակ մօտիկ
քաղաքներն ու գիւղերը և, ինչպէս
գտնում են, մի գիւղի քահանանե-
րին մինչև անգամ, ասում են, գիւղի
էլ է ցոյց տուել, իրեն թէ սիրողից ե-
կած, որ իրաւունք է տալիս պահելը,
բայց չնայելով այդ բոլորին, քահանա-
ները չեն հաւատում, և մեր նոր մո-
ցեղուի բոլոր փառքերն ի դեր են դուրս
գալիս: Մօտ օրերս նա աշխատում է մի
կերպ անպատուել գիւղիս երիտա-
մարդ քաղաքացիին և այդ պատճա-
ռով միմեանի անգամ, ասում են, գիւղի
էլ է ուր հարկն է, բայց յոյս ունենք, որ
նրա այս չարամտութիւնն էլ չի յաջո-
ղուի, որովհետև այժման քաղաքա-
գիւղից գրեթէ բոլոր ժողովուրդը չնոր-
հակալ է:

Մեզ մօտ նոր վերջացաւ կար-
մուկ հիւանդութիւնը, որին մօտ 200
երեխաներ զոհ գնացին:

Մեզ խնդրում են հրատարակել հե-
տեւեալը.

Կայսրուհի Մարիա Ալեքսանդրովնա-
յի՝ կայսրի հոգաբարձութեան Կովկասի
բաժանմունքի խորհուրդը պատիւ ունի

նարիայի տեսուչ Ռայնր ամենազմեմ
պաշտպանն է այդպիսի գրօսանքների
Նրա աշակերտները նախ քան ճանա-
պարհ ընկնելը, ի հարկէ, պատրաստու-
թիւններ են տեսնում: Արդէն նախըն-
թաց երեկոյեան նրանց ճանապարհի
պարկի մէջ գրուած են լինում բոլոր
պահանջուած իրերը՝ ասել, թիւ, օճառ
խոզանակ: Ուսուցիչն ուղարկութեամբ
գնում է բոլորի տոգրակները, առան-
ձին ուղարկութիւն է դարձնում ոտնա-
մանների վրայ, որովհետև ճանապար-
հորութիւնը մեծ մասամբ ոտով է
կատարում: Իսկ ինչ կը վերաբերի
ճանապարհին, խորհրդացոյցին, երկրա-
շափական գործիքներին, այդ բոլորը ու-
սումնարանը ինքն է հասցնում: Ամեն
մի աշակերտ պարտական է իւր յու-
շատեալի մէջ գրելու այն ամենը, ինչ
որ տեսնում ու լսում է ճանապարհին:

Աշակերտները ճանապարհ են ընկ-
նում երեք խմբի բաժանուած. առաջին
խումբը ճանապարհ է գտնում, հարց-
նում, իմանում. եւս մի տեսակ առաջ-
նորդ է, երկրորդ խումբը մատակարար
է. նա է նշանակում կանգ առնելու
տեղերը և հոգում է կերակրեցնել, եր-

մաններով. մինը տուեց կտախ կէս
կոտ վերադրով միւսը կոտին մի կոտ
վերադրով (կոտն ունի 40 փունս)
մի երրորդն այն պայմանով, որ ար-
տից ստացուած արգելները բա

